

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sibylliakōn chrēsmōn logoi oktō

Châteillon, Sébastien

Basileae, 1555

Marci antimachi praefatio in sibyllina oracula

[urn:nbn:de:bsz:31-248466](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-248466)

ΜΑΡΚΟΥ ἈΝΤΙΜΑΧΟΥ ΠΡΟ-
οίμιον εἰς τὸν Σιβυλλικαῖον
χρησμός.

Ἰ τὸ περὶ τῶν ἀγνώσιμων τῶν ἐλ-
 ληνικῶν γραφῶν ἐκπονήμ, πολλ-
 λὴν τοῖς ἐπιτελεῖσι τῶν ὠφέλειαν
 ἀπόργαζεται, ἅτε πολυμαθεῖς
 τὸς πόρι ταῦτα ποιήσαντας ἐν-
 τελέσαι διωκόμενον· πολλῶ μᾶλλον πόρι τὰς θε-
 ας γραφὰς, ἅτε περὶ θεῶν καὶ τῶν ὠφέλειαν προξεν-
 νόντων, διαλάσας. τὸς δὲ φρονουῦτας προσήκει χρ-
 λάσειν διαπαντός, διπλασιῶν ἐπιθεῖον τὸ κέρδος
 διδρασκάνοντας, ἑαυτὸς τε καὶ τὸς ἐντυγχάνοντας
 ὠφέλειαν διωκόμενος. ἐδοξε ταῖνυ διὰ τὸ τοιαῦτα
 τὸς ἐπιλεγόμενος χρησμούς ἀποράδην ἀνελικόμε-
 νος καὶ συγχρησμούς, τὴν τῶν ἀγνώσιμων καὶ
 ἐπίγνωσιμ ἔχοντας, εἰς μίαν συνάφειαν καὶ ἀρμ-
 νίαν ἐπιθεῖται τὸ λόγῳ, ὡς ἀν' ἐπιπέσει τοῖς ἀνα-
 γνώσιμους ὄντες, τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν τῶν τοῖς
 ἐπιβραβεύσιμ. ἐν ὀλίγα τῶν ἀναγκαίων καὶ χρη-
 σίμων διδρασκότες, καὶ πολυτελεστέρων ἅμα καὶ
 ποιητοῦσάν τὴν πραγμασίαν ἀπόργαζόμενοι.
 καὶ γὰρ περὶ τε πατρίδος, ἡμῶν, καὶ ἀγίας πανσύμαχης
 τῆς θεῆας καὶ σωτηρίας τριτάτος ἀριθύνως δια-
 σαροῦσι, πόρι τε τῆς ἐνσάρκους οἰκονομίας τῶν ἐν ἐκ-
 καὶ θεῶν καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, τῆς ἐν παρ-
 οῦτος

MARCI ANTIMA-
CHI PRÆFATIO IN SI-
byllina Oracula.

I Græcorū scriptorum lectio
multā affert utilitatem, quip-
pe quod multarum rerum pe-
ritos efficiat eos qui circa ea
elaborant: multo magis con-
uenit eos qui sapiunt, assiduam operam nauare
diuinis literis, in quibus de Deo & de ijs quæ ad
hominis salutem pertineant, agatur: cum hinc
geminum lucrum consequantur, quo & sei-
psos & alios iuuare possunt. Hac de causa
uisum est mihi, de Sibyllinis oraculis (in qui-
bus ea quæ dixi contineantur) summam & in
uniuersum differere (quoniam ea alioqui spar-
sa extant, atq; confusa) ut lectoribus ad intelli-
gendum faciliora sint, atq; ita faciliorem eis u-
tilitatem pariant. Declarant enim non pauca
necessaria atq; utilia, & excellentius magisq;
uarium opus efficiunt. Nam & de patre, filio,
& spiritu sancto (quæ diuina est, autorq; uita
trinitas) aperte loquuntur. Itemq; de acta in car-
ne uita domini Deiq; et seruatoris nostri IESU
SV CHRISTI, uidelicet de eius ex alma uir-

b 4 gine

gine generatione, de morborū sanationib. itēq; de uiuifico eius supplicio, de resurrectione à mortuis post triduiū, & de futuro iudicio, ac remuneratione eorum quæ nostrū quisq; fecerit in hac uita. Præterea quæ in Mosaicis scriptis uatūq; libris habentur, deq; mundi creatione, hominis formatione, & ex paradiso eiectione, & porrò recreatione: de his inquam rebus explicatè scribitur in his oraculis. in ijsq; & præterita dicuntur, & futura uariè prænunciantur: atq; ut simpliciter dicam, lectores non parum iuuare possunt.

Laët. lib. 1.
cap. 6. & de
Ira Dei ca.
22.

Fuerunt autem Sibyllæ (ut multi scripserunt) diuersis & locis & temporibus, numero decem. estq; huius uerbi ea notio, ut sit idem Sibylla, quod uates. unde et uno nomine, scemina uates appellatæ sunt. Prima fuit Chaldaea, siue Persica, quæ proprio nomine Sambetha est nūcupata, de genere beati Noe: quæ quidem Alexandri Macedonis gesta prædixisse fertur. scitq; eius non obiter mentionem is, qui uitam conscripsit Alexandri. Secunda Sibylla fuit Libyssa, cuius meminit Euripides in Prologo Lamie. Tertia Delphica, quæ Delphis nata est: de qua locutus est Chrysippus in libro de Diuinitate. Quarta fuit Italica, in finibus Italiae: cuius filius fuit Euander, is qui

θεός φημι ἀρσύνην γεννήσεως, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ
 τελεθ' ἑσῶν ἰάσεων, ὡς αὐτὸς τῶ ζωοποιῶ πατρὸς αὐ
 τῆς, καὶ τῆς ἐν νεφροῦν τριμῆρας ἐγένεστος. καὶ τῆς μελ
 λίσσης γενέσθαι ἰατρίας, καὶ ἀντιποδόσεως, ὡρ ἐν τῷ
 βίῳ τῷ ἐπ' ἀξίαν ἀπαντες. πρὸς τῶτοις, τὰ ἐν
 ταῖς μωσαϊαῖς γραφαῖς, καὶ ταῖς τῶν προφητῶν βί
 βλοῖς διηλόμενα, ὡρὶ τε τῆς ἱστορικῆς ἱστορίας τῆς
 τῆς ἀνθρώπου πλάσεως, καὶ ἐπιφώσεως τῆς παραδείσου,
 καὶ αὐτῆς ἀναπλάσεως, τραγῶς διαλαμβάνουσι.
 περὶ τινῶν γεγονότων, ἢ καὶ ἴσως γεννησομένων
 ποιητικῶς προλέγουσι. καὶ ἀπλῶς ἐπιείρ, ἢ μικρῶς
 τὸς ἐντυγχάνοντας ὡφελῆν διδάσκει. Σίβυλλα
 τῶν τῶν, ὡς πολλοὶ ἐγραψάν, γεγονότων ἐν διαφό
 ροις τόποις καὶ χρόνοις, τὸν ἀριθμὸν δέκα. Σίβυλλα
 δὲ ῥωμαϊκῆ λέξις, ἐρμηνευομένη προφῆτις, ἢ γοιω
 μάτης. ὄθεν ἐνὶ ὀνόματι, καὶ θήλειαι μαύτιδες
 ὀνομάσθησαν. πρώτη ἔρ, ἢ χαλδαία, ἢ γοιω ἢ ὡρ
 σῆς, ἢ λυβίως ὀνόματι, καὶ λυβικὴ Σαμύθη, ἐν τῷ
 γόνυ δὲ τῷ μακαριῶ τῷ Νῶε, ἢ τὰ ἑσῶν ἀλέ
 ξανδρου τὸν μακεδόνα λεγομένη προεργησῆσαι,
 ἢς μνημονοῦσαι ἰκανῶς ὁ τὸν ἀλεξανδρου βίον ἱστο
 ρήσας. δεύτερα Σίβυλλα, ἢς μνήμην ἐποίησῶτο Εὐ
 ρειπίδης, ἐν τῷ προλόγῳ τῆς λαμίας. τρίτη δελ
 φῆς, ἢ ἐν δελφοῖς τελεθ' ἑσῶν ὡρὶ ἢς εἶπε χρῆσι
 πος ἐν τῷ περὶ θεότητος βιβλίῳ. τέταρτη, ἢ ἰταλι
 κή, ἢ ἐν μερίῳ τῆ ἰταλίας. ἢς ὑδὸς ἐγένετο Εὐάνδρος,

ὅ τ' οὐ ρώμη τὸ παῖδος ἰσθρὸν, τὸ παλῦμονερ λύπερ
 κιορ, ἡτίσας. πέμπτη, ἡ ὄρυθραία, ἡ καὶ περὶ τὸ τρωϊ-
 κὸν προειρηνῆος πολέμου, περὶ ἧς ἀποκλόδιωρος ὁ ἐρυ-
 θραῖος διαβεδοῦται. ἐπὶ τῆ, ἡ σαμία, ἡ κυρτῶ ὀνίμα-
 τι καλυμένυ φυτῷ, περὶ ἧς ἐγραφεμ ἐράτσοθενυς. ἐβ-
 δόμυ, ἡ νυμαία, ἡ λεγομὲν ἁμάλθεια, ἡ καὶ ἐροφι-
 λυ, παρὰ τισι ἢ παρὰ ξανθρα. βιργίλιος δὲ τὸν κυ-
 μαίαν, Διυφόβου καλέϊ γλαῦνυ θυγατέρα, ὀγδοὴν ἢ
 ἑλλησποντία, Τελθεῖσα ὀνὴ κώμη μαρμίσω, περὶ τὴν
 πολίχνυ γοργίτιονα, ἡ τῆς ὀνοθίας ποτὲ τρωάδος
 ἐτύχωνερ, ὀνὴ κωροῖς σόλωνος ἡ κῦρ, ὡς ἐγραφεμ
 ἡρακλείδης ὀ πουτῖνος, ἐννάτη ἡ φρυγῆ. Διυάτη,
 ἡ τιβερτία, ὀνὸ μῶσι ἀθναία. φασὶ δὲ, ὡς ἡ νυμαία,
 ὀνὴ βιβλία χρισμῶν ἰδίωρ προσειόμισε τερην-
 νίω πρίσνω, τῷ τῆνικαῦτῶ βασιλόνυ τῶν ρωμαῖ-
 κῶν πραγμάτωρ, τριακοσίς φιλιππαῖς ὑπὲρ αὐ-
 τῶν ζητήσασα. παταφρονθεῖσα δὲ, καὶ ἦτε ὄρωτη-
 θεῖσα τίνα ἐστὶ τὰ ὀν αὐτοῖς περιχόμενα, περὶ πα-
 ρέδωνερ ἐξ αὐτῶν τρία. αὐθις τε ὀν ἑτέρα προόδιω
 τῶ βασιλέως, προσήνεγε τὰ ἐξ βιβλία, τὸν αὐτὸν ὀλ-
 κὸν ἐπιζητήσασα. ὀνὴ ἀξιωθεῖσα δὲ λόγ, πάλιν ἐ-
 καστερ ἀλλατρία. εἶτα ἐν τρίτου ἀναφορομὲν
 τὰ περιλειφθέντα τρία προσῆλθε, αἰῶσα τὸ αὐ-
 τὸ τίμημα, λέγουσα εἰ μὴ λάβοι, καίερ καὶ αὐτὰ.
 τὸ τε, φασὶν, ὀ βασιλὸς ὀνὴ τῶν αὐτοῖς, καὶ βαυμά-
 σασ, ἑδωκε μὲν ὑπὲρ αὐτῶν, ἐπὶ τῶν φιλιππαῖς,
 καὶ ἐνομίσσο αὐτὰ, παρηνάκει δὲ περὶ τῶν ἄλ-
 λωμ.

qui Romæ Panis sanum, Lupercum appella-
 tum, condidit. Quinta Erythræa, ea quæ Tro-
 ïanum bellum prædixit, de qua Apollodorus
 Erythræus assueerat. Sexta Samia, quæ pro-
 prio nomine uocatur Phyto, de qua scripsit E-
 ratosthenes. Septima Cumæa, quæ dicitur A-
 malthea, eademq; Erophila, à nonnullis Para-
 xandra. Virgilius Cumæam Deiphoben appella-
 lat, Glauci filiam. Octaua Hellepontia, nata
 in pago Marmiso, apud oppidulum Gergi-
 tionem, quod fuit olim in finibus Troadis, tem-
 poribus Solonis & Cyri, sicuti scripsit Heracli-
 des Ponticus. Nona Phrygia. Decima Tiburti-
 na, nomine Albunea. Tradunt, Cumæam attu-
 lisse oraculorum suorum libros nouem Tar-
 quinio Prisco, qui tum Romæ regnabat, &
 pro ijs trecentos Philippos petiisse. Cumq; con-
 tempta fuisset, & ne quidē interrogata, quæ nā
 esset quæ in illis cōtineretur, cremauit igni tres
 ex illis libris. Ac rursus in alio cōgressu regi sex
 libros obtulit, idē precium postulans. Cūq; rur-
 sum despectui habita fuisset, cōbusit alios tres.
 Deinde tertio reliquos tres afferens, regem a-
 dit, idem precium petens: seq; eos quoq; crema-
 turam dicens, nisi ille emisset. Tunc rex illos le-
 git: & admiratus, dedit pro eis centum Phi-
 lippos, eosq; abstulit. Interrogauit etiam de
 alijs.

Gellius li-
 bro primo,
 cap. 19.

alijs. Illa renunciauit, se neque habere similes
 eorum qui combusti fuissent, neq; quicquam ea
 rum rerum scire sine diuina permotione. non
 nunquam etiam nonnullos ex diuersis urbibus
 & locis excepisse, quæ sibi necessaria & con=
 ducibilia putassent, ea esse colligenda: id quod
 etiam quamprimum factum est. Quod enim
 uerè diuinitus datum erat, id in abdito positum
 non latuit. Omnium autem Sibyllarum libri
 repositi fuerūt in Capitolio prisca Romæ, Cu=
 mææ Sibyllæ libris abditis, nec in uulgus prola=
 tis: quoniam quæ in Italia euentura forent, ea
 ibi magis propriè & apertè efferrentur. Alij
 fuerūt omnibus cogniti. Sed qui Erythrææ in=
 scribuntur, habēt hoc à loco nomen, à quo lo=
 co fuit ipsa nuncupata. Alij titulum autoris non
 habent, sed indistincti sunt. Lactantius quidem,
 qui fuit non uulgaris philosophus & sacerdos
 illius quod dixi Capitolij, in Christum æternum
 lumē nostrum intuitus, in suis operib. exposuit
 Sibyllarū dicta, de ineffabili gloria: errorisq;
 Græci imperitiam ualidè confutauit, oratione
 Latina ille quidem, sed Sibyllinis uersibus Græ=
 calingua citatis. Ac ne cui hoc falsum uidea=
 tur, eius testimonium adducam, quod sic ha=
 bet. Enimuero quæ apud nos extant Sibyl=
 lina,

λωρ, αὐτῆς δὲ ἀπαγγελίας, μὴ τε ἰσὰ τῶν ἐμ-
 προδόντων ἔχον, μὴ τε τι δίχα σύνθεσις αὐτοῦ τοῦ
 Τροίδου, ἐστὶ ὅτι δέτινας ἐν διαφόρων πόλεων
 καὶ χωρίων ἐξεληφόναι τὰ νομιζόμενα αὐτοῖς ἀ-
 ναγκία καὶ ἐπωφελῆ, καὶ δεῖν ἐξ αὐτῶν συναγω-
 γὴν ποιῆσαι, τὸ τὰ χίσα καὶ πεποιήσασι.
 τὸ γὰρ ἐν θεῶν λόγῳ ὡς ἀληθῶς μυθῶ κείμενον οὐκ
 ἔλαθε. πασῶν δὲ τῶν Σιδυλλῶν τὰ βιβλία, ἀπειτέθη-
 σαν ἐν τῷ καπιτωλίῳ ῥώμης τῆς προσηγορίας τῶν
 μὲν τῆς κυμαίας καὶ τῆς προσηγορίας, καὶ ἡ διαδοχὴ
 τῶν εἰς πολλὰς ἐπερὶ τὰ συμβεβηκότα ἐν ἰταλίᾳ,
 ἰδιωτῶν, καὶ τραγικῶν ἀνεφάνησε· τῶν δὲ ἄλ-
 λων, γνωστῶν ἀπασιν, ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς ἑρ-
 θραίας προγεγραμμένα, ἔχει τὸ ἀπὸ τῶν χωρίων
 ἐπιπελημμένων αὐτῆ ὄνομα, τὰ δὲ γε ἄλλα, ἐν ἐπι-
 γραφῶν ποία ποίοις εἶσιν, ἀδιάνητα δὲ κατέ-
 σθη. Φιρμιανὸς τοίνυν ἐν ἀθανάτου φιλόσοφος
 καὶ ἰδρύσας τῆς προλεχθέντος καπιτωλίου γεόμενος,
 πρὸς τὸ αἰώνιον ἡμῶν φῶς τὸν Χριστὸν βλέψας ἐν
 ἰδίῳ τῶν πονήμασι, τὰ εἰρημὸν τῶν Σιδυλλῶν περὶ
 τῆς ἀρρήτου λόγου παρέθηκε, καὶ τὴν ἀλογίαν τῆς
 ἑλλειψῆς πλάνης διωκτῶς ἀπέλεγε, καὶ ἡ μὲν αὐ-
 τοῦ ὄντος ἐξήγησις, τῆ ἀυσονία γλώτῃ. οἱ δὲ σε-
 βλλικανοὶ σίχοι ἐκλάδι φωνῆ ἐξηνέχθησαν. ἵνα δὲ
 τὸ μὴ ἀπιστοὺ φαίνονται, μαρτυρίαν τῆ προμνη-
 μονουθέντος ἀνδρὸς παρέξομαι, ἔχουσαν τὴνδε τὸν
 τρόπον. Ἐπεὶ οὖν ἰσὰ παρ' ἡμῖν ἐν εἰρημὸν σιδυλ-
δικῶν,

λιανά, ἢ μόνον ὡς ἀπόρριπτα τοῖς νοσοῦσι τὰ ἐλλείψω
 σὶ καταφρονιτά ἐστι (ταῖ γὰρ ασάνια, τίμια δουρῆ)
 ἀλλὰ καὶ ὡς πάντων τῶν σίχων μὴ σωζόντων τὴν
 αἰνείθειαν τῷ μέτρῳ, ἀργήτερον ἔχει τὴν πίσιν. αἰ-
 τία δὲ τῶν ταχυζάφων, ἢ συμφρασάντων τῆ ῥύ-
 μη τῷ λόγῳ, ἢ καὶ ἀπαιδυσίων γονομύων, ἢ τῆς
 προφήτιδος. ἅμα γὰρ τῆ ἐπιπνοίᾳ ἐπέκλωστο ἢ τῶν
 λεχθέντων μνήμη. πρὸς ἃ καὶ ὁ πλάτων βλέψας
 ἔφη, ὅτι κατορθώσονται πολλά καὶ μεγάλα πράγ-
 ματα, μηδὲν εἰδότες ὧν λέγουσι. ἡμεῖς οὖν ἐν τῶν
 νομιδόντων ἐν ῥώμῃ ὑπὸ τῶν πρέσβων, ὅσα δυ-
 νάτων παραθήσομεν. ἐξηγήσατο τοίνυν πε-
 ρὶ τῶ ἀνέρχον θεῶ τὰδε,

Ἀνθρω-

lingua, ea non solum tanquam uilia contemnuntur ab ijs qui Græca supra modum suspiciunt (quoniam quæ rara sunt, preciosa uidentur) uerum etiam quia non omnes uersus retinent numerorum exactos modos, minus fidei inueniunt. In causa sunt notarij, qui sermonis rapiditatem affectus qui nequiverint, aut etiã indocti fuerint: non ipsi uis uatis, cuius unã cū inspiratione, cessaret effatorum recordatio. Atque hanc ob causam dixit Plato, uates multas magnasq; res componere, nihil scientes eorum quæ dicant. Nos igitur ex ijs quæ Romam à legatis allata sunt, quæ poterimus adducemus. Igitur de Deo, qui principio caret, sic effata est.

Hunc locum quia in Latiniano non inuenimus, de Græco Antimachi conuertimus.

Mortales